

Význam zkoušení způsobilosti při zvyšování kvality odběrů sedimentů

Alena Nižnanská
CSlab spol. s.ro.

Zkoušení způsobilosti

- vyhodnocení výkonnosti účastníka vůči předem stanoveným kritériím pomocí mezilaboratorního porovnání
- *(ČSN EN/ISO 17043 Posuzování shody – Všeobecné požadavky na zkoušení způsobilosti)*
- *jedno z důležitých opatření k řízení kvality*

NÁRODNÍ AKREDITAČNÍ ORGÁN
Český institut pro akreditaci,
obecně prospěšná společnost
130 00 Praha 3, Olšanská 54/3
vydává

OSVĚDČENÍ O AKREDITACI

č. 183 / 2011

pro

poskytovatel zkoušení způsobilosti č. 7003

CSLab spol. s r.o.
(IČ 27112969)
Bavorská 856, 155 00 Praha 5

Předmět akreditace:

Programy zkoušení způsobilosti v oblasti fyzikálně-chemických a chemických zkoušek vod, ovzduší, zemín, sedimentů, kalů, odpadů, mikrobiologických a biologických zkoušek vod, ekotoxikologických testů, vzorkování vod a kalů a senzorické analýzy vod v rozsahu uvedeném v příloze tohoto osvědčení.

Jménem akreditovaného poskytovatele zkoušení způsobilosti jedná Ing. Alena Nižňanská a za správnost zpráv odpovídají Ing. Alena Nižňanská a RNDr. Pavel Kořínek, Ph.D.

Toto osvědčení o akreditaci vydal Český institut pro akreditaci, o.p.s. na základě posouzení splnění akreditačních kritérií podle ČSN EN ISO/IEC 17043

a po zjištění, že poskytovatel zkoušení způsobilosti je odborně způsobilý objektivně a nezávisle provádět programy zkoušení způsobilosti v rozsahu předmětu akreditace.

Adresát tohoto osvědčení je oprávněn používat při své činnosti v rozsahu tohoto osvědčení a po dobu jeho platnosti vešle svého názvu označení „akreditovaný poskytovatel zkoušení způsobilosti č. 7003“, pokud dodržuje veškeré příslušné předpisy vztahující se k činnosti akreditovaného poskytovatele zkoušení způsobilosti, včetně předpisů vydaných Českým institutem pro akreditaci, o.p.s.

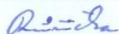
Prokáže-li se, že adresát tohoto osvědčení neplní akreditační kritéria rozhodná pro jeho vydání a závazky podmiňující akreditaci, může Český institut pro akreditaci, o.p.s. účinnost tohoto osvědčení pozastavit nebo osvědčení o akreditaci zrušit nebo změnit.

Toto osvědčení platí do: **20.09.2013**

a v plném rozsahu nabruzeje osvědčení o akreditaci vydané ČIA č. 225/2010 ze dne 25.05.2010

V Praze dne: 06.05.2011

Ing. Jiří Růžička, MBA
ředitel
Českého institutu pro akreditaci, o.p.s.

Poučení:
Proti tomuto osvědčení, pokud jde o rozsah předmětu akreditace, má adresát možnost podat písemně námítky do 10 dnů od jeho převzetí. Námítky nemají odkladný účinek.

Vzorkování:
7 programů – odpadní voda, kaly,
pitná voda, senzorika, povrchová voda,
sedimenty, odpady

Příloha je nedílnou součástí
osvědčení o akreditaci č.: «číslo» ze dne: «datum»

List 1 z 3

Akreditovaný subjekt podle ČSN EN ISO/IEC 17043:2010:

CSLab spol. s r.o.
Bavorská 856/14, 155 00 Praha 5 - Stodůlky

Pořadové číslo	Název programu zkoušení způsobilosti	Označení programu zkoušení způsobilosti	Předmět zkoušení způsobilosti
VZORKOVÁNÍ			
1	Vzorkování odpadní vody	PT1	odpadní voda
2	Vzorkování kalů z čistírny	PT2	kal
3	Vzorkování pitné vody a vody určené k výrobě pitné vody	PT3	pitná voda a voda určená pro výrobu pitné vody
4	Senzorická analýza vod - hodnocení pachu a chuti	PT4	pitná voda
5	Pořadové číslo 5 neobsazeno		
6	Vzorkování surové a povrchové vody	PT6	surová a povrchová voda
7	Vzorkování sedimentů	PT7	sediment
8	Vzorkování odpadů	PT8	odpad
Pořadové číslo 9 až 10 neobsazeno			
OYZDUŠÍ			
11	Stanovení kovů Stanovení organických látek	PT11	ovzduší
Pořadové číslo 12 až 20 neobsazeno			
ZEMINA			
21	Stanovení kovů Stanovení organických látek	PT21	zemina
SEDIMENTY			
22	Stanovení kovů Stanovení organických látek	PT22	sediment
KALY			
23	Stanovení vlastností čistírenských kalů	PT23	kal
ODPADY			
24	Stanovení chemických vlastností odpadů	PT24	odpad

Zkoušení způsobilosti:
10 programů – ovzduší, zeminy, sedimenty,
kaly, odpady, pitná, povrchová a odpadní
voda

MPA 30 – 03 - 15

- Politika ČIA pro účast v národních a mezinárodních aktivitách v oblasti zkoušení způsobilosti – 15. 6. 2015
- Plán účasti - období mezi dvěma akreditacemi
- Program účasti v PT musí být vypracován na jeden rok s uvedením konkrétních názvů programů PT a termínů dle ročních plánů poskytovatele
- Bilaterální programy zkoušení způsobilosti

Cíle

- hodnocení dokumentace a záznamů účastníka
- hodnocení vlastního odběru (technického provedení odběru)
- porovnání práce odběrových technik jednotlivých účastníků (vzorkovacích skupin)
- zjištění případných nedostatků při odběrech
- harmonizace technik odběrů a zlepšování práce
- výchovný a vzdělávací význam
- porovnání analytických výsledků

PT/S/SE/1/2012 – Moravská Dyje 24. a 25.9.2012

**neexistuje lokalita
s koncentrací všech
sledovaných
ukazatelů na
limitní hodnotě.....**

Příprava lokality

1. a 2. 10. 2014 *Slab*®
Pivovarský rybník

PT/S/SE/1/2014
Vzorkování
sedimentu

Radešín

PT/SE/1/20XX

- 1. Posouzení připravenosti odběrových skupin (OS) k provedení odběru.
- (technické vybavení, zajištění bezpečnosti práce, existence potřebné dokumentace (plánu vzorkování, (SOP), záznamu o odběru)
- 2. Provedení reprezentativního odběru sedimentů v určeném úseku, hodnocení podmínek transportu vzorků do laboratoře včetně jeho předání a analýza vzorku v laboratoři.
- 3. Analýza KV v laboratoři

Sledované analyty

- Rok 2012 – kovy- Zn, Ni, Pb, As, Cu, Hg, Cd, V, Co, Ba, Be, AOX, uhlovodíky C₁₀-C₄₀, trichlorethen, tetrachlorethylen, BTEX, PAU a PCB
- Rok 2014 – kovy, uhlovodíky C₁₀-C₄₀, PAU a AOX

Checklist

Posuzování není zkoušení ...

Edukativní účel ...

Analytika odpadu

The image shows a detailed checklist form from Slab, which is part of an analytical waste management system. The form is titled 'Checklist' and includes sections for 'Identifikace objektu' (Identification of the object) and 'Identifikace zařízení' (Identification of the equipment). It contains various input fields for data collection and a final 'Závěr' (Conclusion) section.

Identifikace objektu	
Adresa objektu	
Objekt	
Podpis majitele objektu	
Podpis provozovatele zařízení	
Identifikace zařízení	
Název zařízení	
Typ zařízení	
Průmyslový sektor	
Proces	
Ukončení výroby	
Číslo zařízení	
Podpis majitele zařízení	
Podpis provozovatele zařízení	
Závěr	
Podpis analytika	
Datum	
Číslo závěru	
Závěrečná hodnota	
Podpis analytika	
Datum	
Číslo závěru	

Hodnocení dokumentace a provedení odběru při PT

- Kontrola školení vzorkařů
- Kontrola SOP – rozsah, aktuálnost, revize
- Plán vzorkování, protokol o odběru – náležitosti
- Návod k používaným zařízením, údržba, kalibrační listy
- Rozsah analýz, objem vzorku, materiál odběrové nádoby
- Homogenizace, kvartace vzorku
- Vzorkovnice – materiál, velikost, značení
- Systém kontroly vzorkování
- Sledování teploty během odběru, podmínky transportu
- Hygiena práce
- Vzorkovací zařízení při odběru
- Závěrečné hodnocení

Posuzování .....

Odběr vzorku

Příprava

Odběr

Zpracování vzorku

Den 2 – společný odběr

Hodnocení OS a vyhodnocení výkonnosti

- A - z hodnocení práce účastníka (OS)
- B - ze statistického vyhodnocení ukazatelů

Z-skóre

$$z = \frac{x - X}{\hat{\sigma}}$$

Dokumentace odběru

- Větší rozdíly byly konstatovány v úrovni zpracování plánů vzorkování a odběrových protokolů / záznamů o odběru. Celková úroveň dokumentace vzorkování sedimentu byla hodnocena jako dobrá.
- V plánech chyběly cíle vzorkování, v záznamech o odběru rozsah analýz, systematická kontinuita s plánem vzorkování.
- MPA 10 -01-05 (včetně změnového listu 01/11).

Odběry	2014	%
Kovy	11 / 11	100
AOX, C10 – C40	9 / 11	82
PAU	7 / 11	64

Odběrové zařízení	2014	%
<ul style="list-style-type: none"> - pístový vzorkovač - jádrový, trubicový vzorkovač - jiné 	<p style="text-align: center;">3 / 11</p> <p style="text-align: center;">5 / 11</p> <p style="text-align: center;">3 / 11</p>	<p style="text-align: center;">27</p> <p style="text-align: center;">46</p> <p style="text-align: center;">27</p>
OS provádí údržbu vzorkovacího zařízení	11 / 11	100
OS zaznamenává údržbu vzorkovacího zařízení	6 / 11	55

Kontrola kvality odběru	11 / 11	100
OS chladí vzorky během transportu	11 /11	100
Registrace teploty během přepravy	11 / 11	100
Obratnost při práci – bez výhrad	11 / 11	100

Ukazatel		Počet labortoří	Průměr*	Robustní* * průměr	Vztažná hodnota	Směrodat. * odchylka	[%]	Robustní** odchylka	[%]	Průměr U _{lab} v %
As	[mg/kg suš.]	10	11,51	11,30	11,30	2,10	18,2	1,97	17,4	19,5
As - KV	[mg/kg suš.]	10	11,34	11,32	11,32	1,97	17,4	2,21	19,5	19,8
Cd	[mg/kg suš.]	10	0,841	0,763	0,763	0,258	30,7	0,145	19,0	21,6
Cd - KV	[mg/kg suš.]	10	0,838	0,792	0,792	0,232	27,7	0,142	17,9	21,5
Cr	[mg/kg suš.]	10	65,3	62,0	62,0	12,1	18,5	6,1	9,8	19,0
Cr - KV	[mg/kg suš.]	10	59,7	60,7	60,7	5,4	9,0	5,7	9,4	18,9
Pb	[mg/kg suš.]	10	37,4	37,3	37,3	4,6	12,3	4,8	12,9	18,4
Pb - KV	[mg/kg suš.]	10	37,5	36,9	36,9	4,0	10,7	2,7	7,3	18,7

2014

Ukazatel		Počet labortoří	Průměr*	Robustní* * průměr	Vztažná hodnota	Směrodat. * odchylka	[%]	Robustní** odchylka	[%]	Průměr U _{lab} v %
Uhlovodíky C₁₀ - C₄₀	[mg/kg suš.]	8	172	158	158	99	57,6	85	53,8	26,7
Uhlovodíky C₁₀ - C₄₀ - KV	[mg/kg suš.]	8	145	135	135	78	53,8	43	31,9	26,9
AOX	[mg/kg suš.]	7	35,3	37,4	37,4	9,2	26,1	6	16,0	27,2
Suma PAU	[mg/kg suš.]	7	6,88	6,88	6,88	3,12	45,3	3,54	51,5	34,0
Suma PAU - KV	[mg/kg suš.]	7	7,42	7,53	7,53	2,84	38,3	2,75	36,5	34,0

Závěr

- Jednalo se o dva programy v oblasti vzorkování sedimentů, jehož cílem bylo monitorování úrovně prováděných odběrů. Účastníci prokázali ve většině případů velmi dobrou odbornou připravenost, vhodné technické vybavení pro provedení odběru.
- Veškeré připomínky slouží jako podklad pro zlepšení a sjednocení techniky odběrů sedimentů.
- Jako stěžejní lze pro reprezentativní odběr vzorku sedimentů považovat vhodné stanovení účelu vzorkování a z toho vyplývající příprava plánu vzorkování. Bez těchto dvou podkladů je rozptyl výsledků stanovení podstatně vyšší.

CSlab spol. s r.o.
Bavorská 856, 155 00 Praha
Česká republika
tel.: +420224453124
e-mail: cslab@cslab.cz
<http://www.cslab.cz>

